

Seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner

Kari Ormstad

Rettsmedisinsk institutt

UiO

Skandinavisk Akuttmedisin 2011

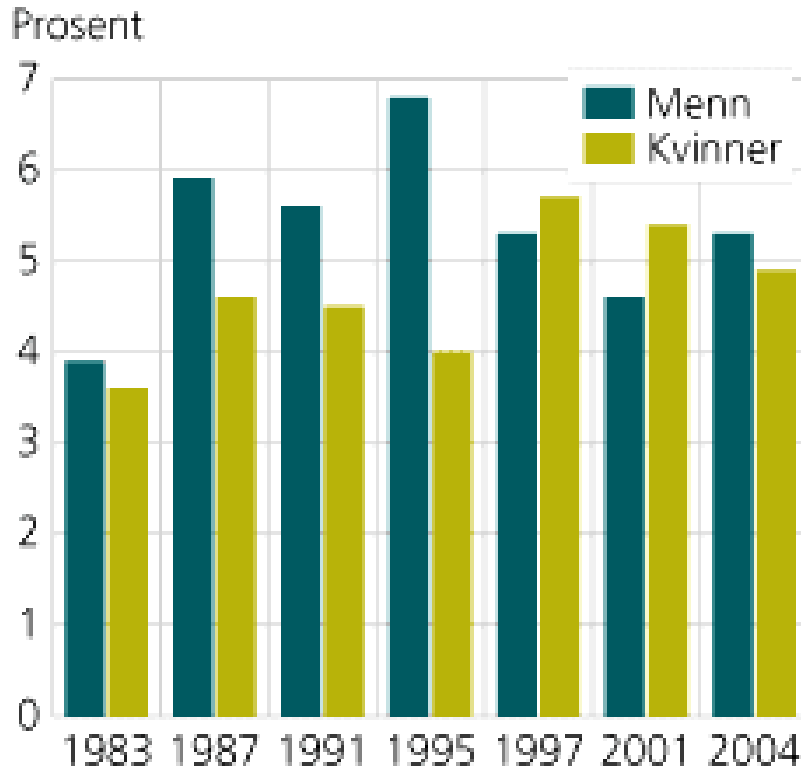
Familievold/relasjonsvold /seksuell vold

- Voksne mot barn
- **Voksne mot voksne**
med barn som
tilskuere....
- Barn mot barn
- Barn mot voksne

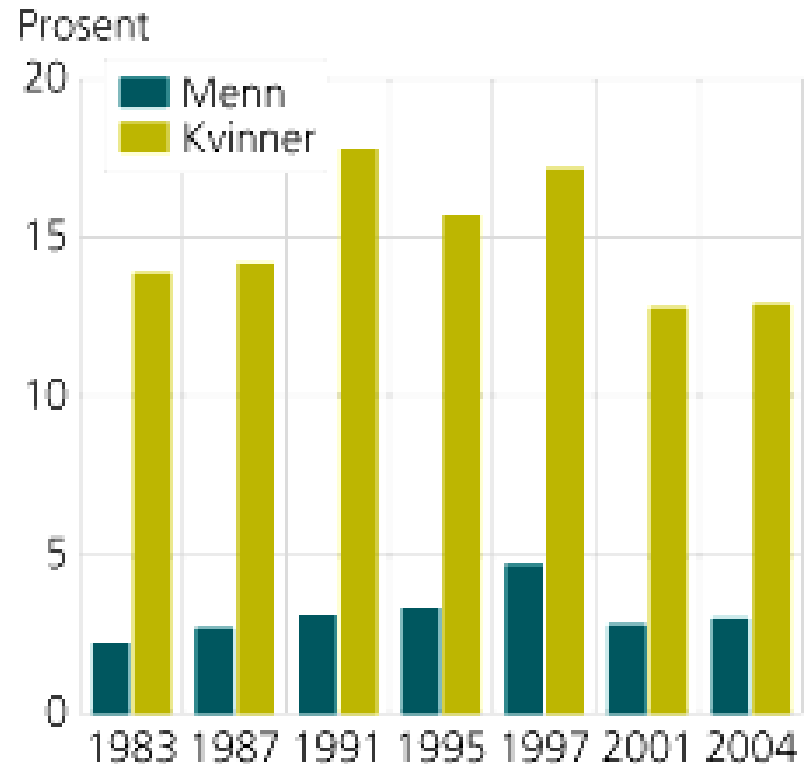

Vold i Norge

Andelen kvinner og menn som har vært utsatt for vold eller trusler om vold siste 12 md.

Andelen kvinner og menn som har vært urolige for vold eller trusler på bostedet siste 12 md.

Voldskriminalitet anmeldt, etter type voldslovbrudd. 1993-2009.

Antall

Antall

30 000

25 000

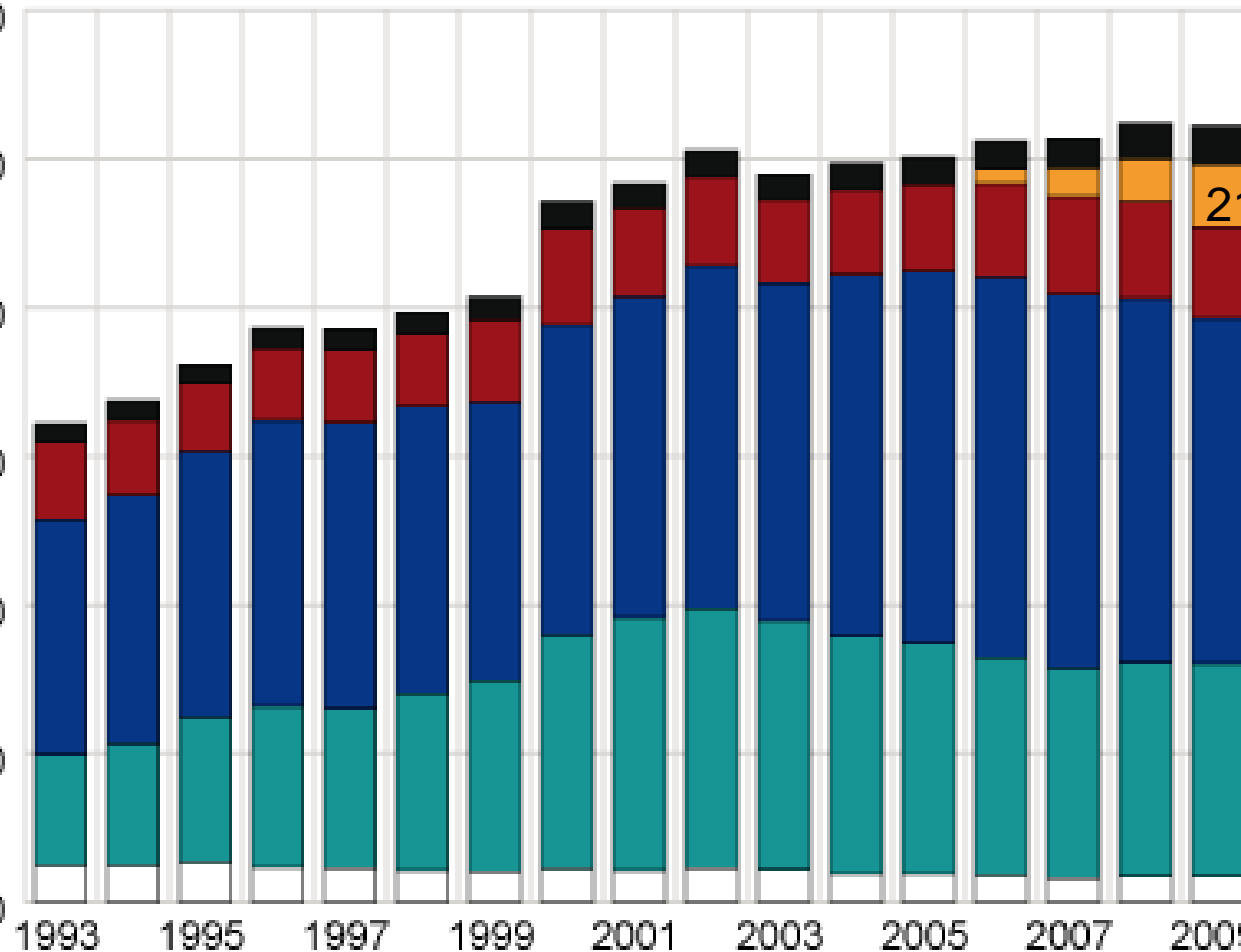
20 000

15 000

10 000

5 000

0

21 000 saker 2009

□ Annen voldskriminalitet

■ Trusler

■ Legemsformærkelse

■ Legemsbeskadigelse

■ Mishandling i familieforhold (inkl. grov)

■ Vold mot offentlig tjenestemann

Kilde: SSB

Forekomst av relasjonsvold mot kvinner i Norge

- Varierende tall: 3 – 30 % ved selvrappotering
- 10 – 25 % av dette politianmeldes
- Minst 20 000 kvinner i Norge utsettes hvert år for vold/trusler/sexovergrep fra nærstående person

Kilde: NOU 2003:31

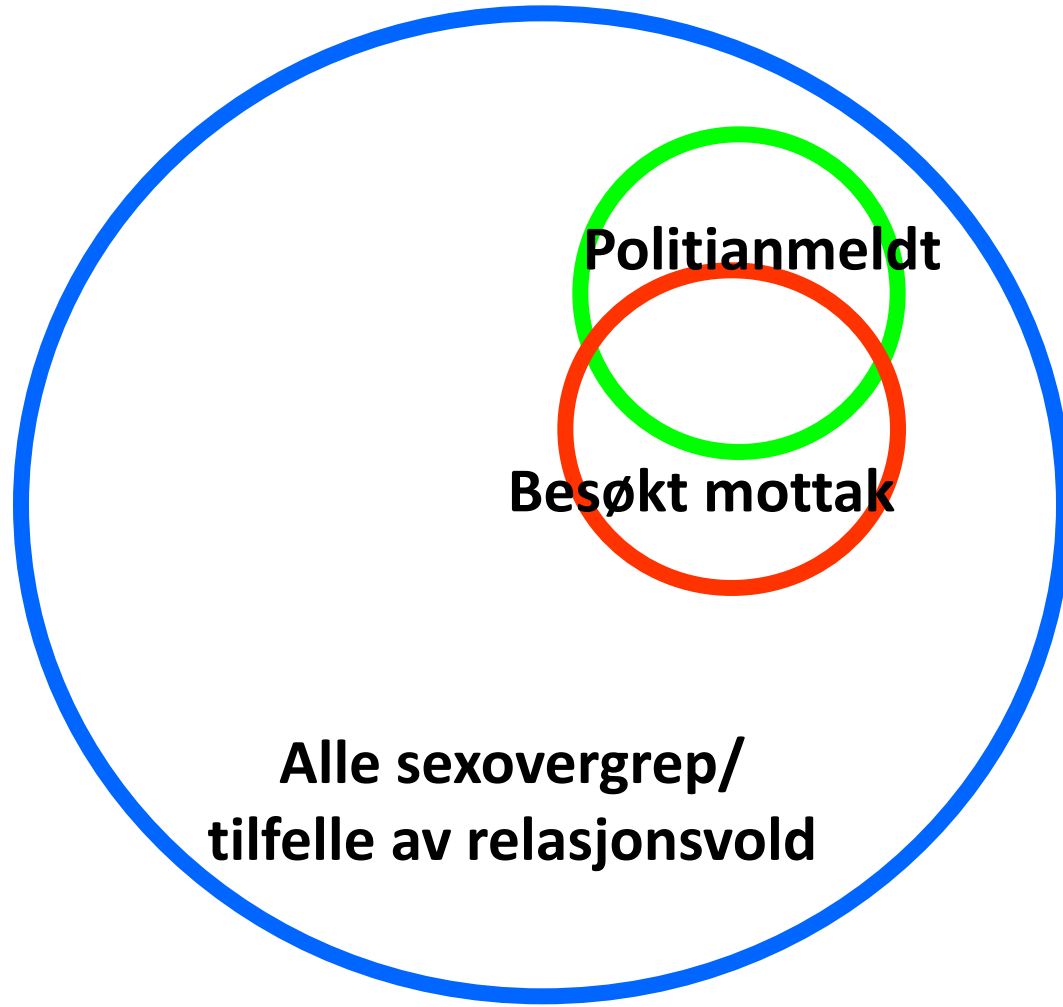
Årlig forekomst i Norge

- Sexovergrep
 - 1 – 2 % voldtekt
 - Ca 5 % seksuelle krenkelser blant ungdom
 - 1 – 2 ‰ besøker overgrepsmottak/legevakt
- Relasjonsvold/partnervold
 - 4 % siste år, 15 % noensinne
 - 1,5 ‰ besøker legevakt

Relasjonsvold i internasjonalt perspektiv

- 15 land; 24 097 kvinner
- Noensinne fysisk eller seksuell relasjonsvold **15 – 71 %**
- Siste året **5 – 54 %**
- Ulike kombinasjoner av sex/fysisk vold/ begge deler

Mørketall

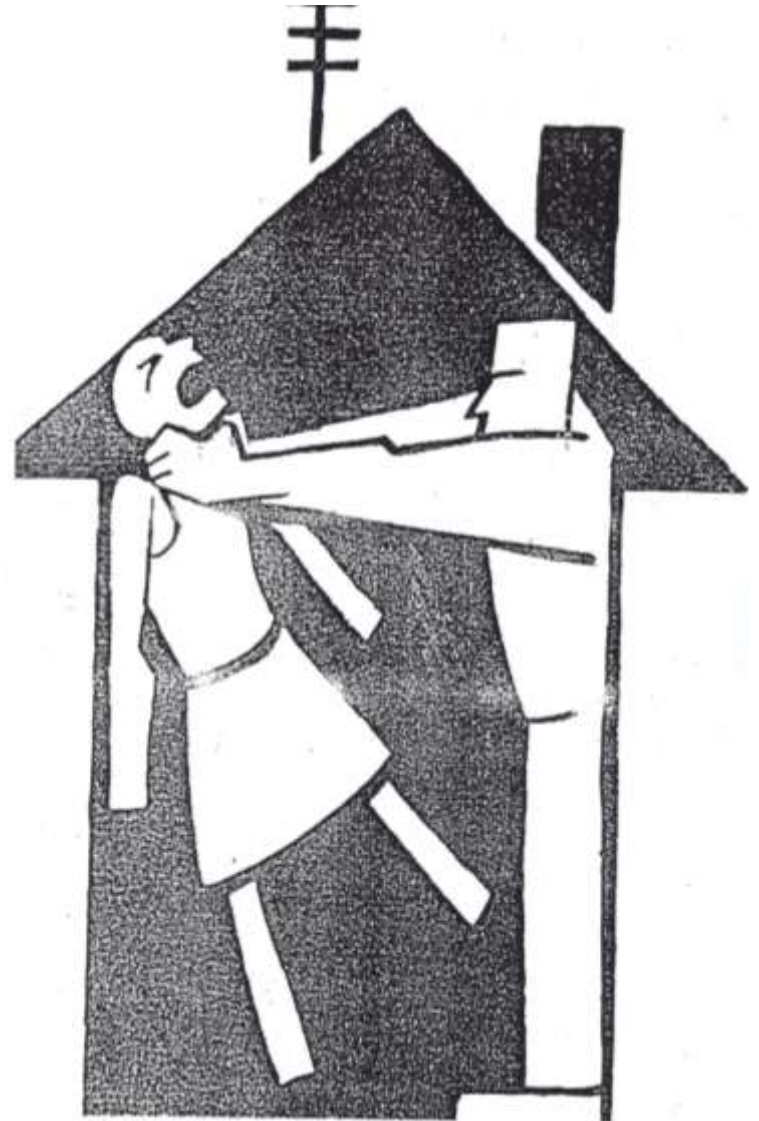
Karakteristika for relasjonsvold

- Rammer oftest kvinner
- Alle typer overgrep
- Alle miljøer
- Alle aldre
- Iblant "filosofisk" forankret
- Ofte impulsivt
- Ofte alkoholutløst
- Sjelden en engangshendelse
- Økende alvorlighetsgrad
- Opphører sjelden spontant

Risikogrupper

- Utviklingshemmede
- Funksjonshemmede
- Fremmedkulturelle
- Homofile/biseksuelle
- Rusmiddelmisbrukere
- Prostituerte/trafficking-offer
- Hentebruder og deres barn

Mistenkelig

- Skadebildet stemmer ikke med historien
- Forsinkelse fra skade til hjelpsøkende adferd
- Gjentatte akutthenvendelser
- Flere skadeepisoder i historien
- Overivrig eller aggressiv partner medfølger
- Pasienten virker redd for partner
- Flere skader av ulik alder nå
- Skader i hode, ansikt, hals, bryst, mage, underliv
- Dobbeltsidige skader
- Selvskading/selvdrapsforsøk

Ord som ikke finnes i lovtekst

- Kvinnemishandling
- Mannsmishandling
- Barnemishandling
- Eldremishandling

Straffeloven

- Kap 19 Seksualforbrytelser
- Kap 20 Forbrytelser med hensyn til familieforhold
- Kap 21 Forbrytelser mot personlig frihet
- Kap 22 Forbrytelser mot liv, legeme og helbred

Politianmeldte saker

	1995	2000	2009
Sexforbrytelser	2179	2713	4118
Voldtekter	348	512	998
Sex med barn	485	581	796

Politianmeldte sexovergrep 2009

- totalt 4118
- voldtekt 998 (økt 43% siden 2000)
- voldt.forsøk 117
- incest 70
- sex. omg. med barn 796
 - <10 år 159
 - <14 år 324
 - <16 år 313

kilde: SSB

2008-statistikk (SSB)

anmeldte sexforbrytelser	3810	
tiltalte	1150	
dømte	674	19%

anmeldte voldtekter	944	
tiltalte	152	
dømte	97	10%

Helsevesenets roller

- **Klinisk medisinsk**
diagnostikk
behandling og
oppfølging
forebygging
- **Psykologisk**
- **Sosial**
- **Rettsmedisinsk**

Helsevesenets ansvarsfordeling vedr. sexovergrep

Barn: Barneklinner/mottak
Regionalt
Spesialkompetente barneleger

Kvinner \geq 15 år: Overgrepsmottak
(inter)kommunal legevakt

Menn \geq 15 år: Overgrepsmottak
(inter)kommunal legevakt

Siktede: "Vanlig" legevakt (ikke mottak)

Overgrepsmottak

- Minst ett i hvert fylke (23 st)
- Kommunalt/interkommunalt ansvar i regi av primærhelsetjenesten
- Samlet akuttdiagnostisk/terapeutisk/rettsmedisinsk ansvar

forts

Overgrepsmottak forts

- Tilgjengelig døgnet og året rundt
- Gratis for brukere
- Oppfølgingstilbud varierer

Takk for oppmerksomheten

Taushetsplikt

- Etter helsepersonelloven §§ 21 – 29
- Barn 16 år, barn 18 år
- Barnevern
- Nødrett, gjentakelsesfare
- Når helsepersonell forgriper seg i tjenesten
- Fritak fra taushetsplikt vs politi må spesifiseres

Ungdom → foreldre-informasjon

- Helserettslig myndighetsalder er 16 år
- Foreldreansvaret varer til 18 år
- Foreldre bør informeres om overgrep mot barn under 18 år
Iblant OK om en annen voksen som barnet aksepterer – eller Barnevernet – informeres
- Forsøk å få den unge til å akseptere dette

Unntak fra taushetsplikt

- Meldeplikt/opplysningsplikt til Barnevernet
I tidsnød ved beskyttelsesbehov kan man melde til politiet
- Informasjonsplikt til ansvarlig helsemyndighet
hvis overgrep begås av helsepersonell/i helseinstitusjon
- Smittevernloven